بەکارهێنانی هەڕەشە دەرەکییەکان بۆ دەستکەوتە نێوخۆییەکان

د. سەڵاح عەزیز *

لەو دواییانەدا کارەبەدەستانی حکومەتی هەرێم، پەرلەمانی کوردستان زمانێکی توندیان لە بەرامبەر نوری مالیکی سەرۆک وەزیرانی عێراقی بەکاردەهێنا، ئەو پەرەسەندنەش دەکرێت وەکو هەوڵێکی سەرکردە کوردەکان لێک بدرێتەوە بۆ بەکارهێنانی هەڕەشە دەرەکییەکان بەمەبەستی بە پەراوێزخستنی ئەو بزوتنەوە ئۆپۆزسیۆنانەی، کە تازە سەرهەڵدەدەن و دەردەکەون، یاخود هەوڵێک بێت بۆ سنوردارکردنی خواستە سیاسییەکانی مالیکی بۆ پتەوترکردنی ڕۆڵی حکومەتی ناوەندی لە عێراقدا، لە هەردوو حاڵەتیشدا، مەترسی سستبوونەوەی پرۆسەی دیموکراسی و تێکچوونی ئەو هەلومەرجە ئارام و جێگیرەی کوردستان لەئارادایە، بۆیە لەسەر کوردەکان پێویستە، کە بە ئاگاییو دادپەروەرییەوە سود لە مافەکانی خۆیان ببینن لە عێراقی فیدراڵو دیموکراسیدا.

بەکارهێنانی هەڕەشە دەرەکییەکان بۆ بەدەستهێنانی هێزو دەسەڵاتی ناوخۆیی، ئەریتێکی باوو ئەزمون کراوە لە خۆرهەڵاتی ناوەڕاستدا. لە ساڵی ١٩٧٩دا سەدام حسێنی دیکتاتوری پێشو توانی زۆر لە سەرکردە بەرزەکانی حیزبی بەعس لەناوببات، بە بیانوی پاشکۆیەتیکردنیان بۆ ڕژێمی دەسەڵاتدار لە سوریا، دوبارە لە ساڵی ١٩٨٠دا هەمان شتی بەکارهێنایەوە کاتێک، کە هێرشی کردە سەر ئێران بە بیانوی ئەوەی شۆڕشی ئیسلامی لە ئێران هەڕەشەیە بۆ سەر ڕژێمە عەلمانییە ئەتەوەپەرستییەکەی کە عێراقی حوکم دەکرد. سوریاش لە سەردەمی هەردوو سەرۆک حافیز ئەسەدو بەشار ئەسەدیشدا هەڕەشەو داگیرکاریی ئیسرائیلیان بەکاردەهێنا بۆ ئەوەی گەلەکەیان بەردەوام لە ترسدابێت، بەوەش دەتوانن بەردەوامین لە مانەوەیان لە سەروی دەسەڵاتی ئـــــــەو وڵاتەدا، بە دور لە خۆرهەڵاتی ناوەڕاستیش، هەریەک لە کوریای باکورو کوباش، بە درێژایی نیو سەدە سیاسەتەکانیان بۆ دژایەتیکردنی ئەمریکا بەکاردەهێنا لەپێناو پارێزگاری لێکردنی دەسەڵاتو کونترۆڵیان بەسەر وڵاتەکانیاندا، ئەو دیکتاتۆرانە هۆکاری سەرەکی دارمان و شەکەتبوونی وڵاتەکانیانن لەڕوی ئابوورییو سیاسییەوە، ئەوەش هەمووی لەپێناو مانەوەی دەسەڵاتەکانیانە.

ئایا ئەگەری ئەوە هەیە، کە پارتە سیاسییە دەسەڵاتدارەکان لە کوردستانیش هەمان ڕێچکە بگرنەبەرو بڕەو بدەن بە هەستی ترس لەنێو خەڵکیدا لە بەرامبەر مالیکی بەمەبەستی هێشتنەوەی دەسەڵاتیان بەسەر کوردستاندا؟ کاتێک کە ڕەخنەگرتن لە حکومەتی هەرێمی کوردستان لە زیادبوونداا بێت و کوردستانیش دەرکەوتنی گروپی سیاسی بەخۆیەوە ببینێت، ئەوا بۆ وەڵامدانەوەی ئەو پرسیارە زۆر کەس دەڵێن: بەڵێ. ئەو گروپە تازە پەیدابوواناە، ئیدیعای ئەوە دەکەن، کەوا حکومەتی هەرێمی کوردستان کەمتەرخەمە لە دابینکردنی خزمەتگوزاریی بۆ ئەوانەی دەنگیان پێداوە، هەروەها پارتە دەسەڵاتدارەکانی ئـــەو حـــکـــومـــەتـــەش لـــەســـەر بنەمای بەڕژەوەندییە سیاسییەکان، حوکمی کوردستان دەگێڕن، سەروەتو سامان کۆدەکەنەوە، لە پاراستنی کێشەو پرسە نەتەوەییەکانیش کاریگەریەکی ئەوتۆیان نییە، بۆیە هـــەروەک چۆن هەندێک لە ئۆپۆزسیۆنەکانیش وای دەبینن، ئەو پارتە سیاسییە دەسەڵات بەدەستانە لە کوردستان سەرنجی خەڵکیان لە کێشەو گرفتە ڕاستەقینەییەکانی کوردستان گۆڕیوە بەرەو خودی مالیکی، بەمەبەستی هێشتنەوەی دەسەڵاتەکانیان بەسەر ئەو هەرێمەدا.

حکومەتی کوردستانیش لەمەر کێشەو پرسی جیاواز نیگەرانیی خۆی لە بەرامبەر مالیکی دەربڕیوە، بەوەی دژی پێکهێنان و دامەزراندنی ئەنجومەنەکانی ئیسنادن لە کوردستان و ئەو ناوچانەشی، کە کێشەیان لەسەرە، هەروەها بەوەش تۆمەتباری دەکەن کەوا بە ئەنقەست چارەسەرکردنی کێشەی کەرکوک دوادەخات لە چوارچێوەی مادەی (١٤٠)دا، هەندێک کەسیش مالیکی بە سەرکردەیەکی فاشیزم و دژ بە دیموکراسی دادەنێن، لە ئەنجامدا حکومەتی هەرێمی کوردستان هیچ هیوایەکی بە حکومەتی مالیکی نەماوە، هەربۆیەش ئامادە بە هەڵگیرسانی شەڕ لەنێوان کوردو عەرەبدا دەکەن. سەرکردایەتی کورد لە هەوڵی پێکهێنانی هاوپەیمانییەتییەکی سیاسی تازەشدایە لە بەغدا، تا بتوانێت حکومەتەکەی مالیکی بگۆڕێت، لەوەش زیاتر داوایان لە حکومەتی ئەمریکی کردووە، کە فشار بخاتە سەر بەغدا بۆ پەکلاکردنەوەی ئەو کێشانەی کە سەرەوە باسیان لیوەکرا.

ترسی کوردەکان لە حکومەتی ناوەندی، ترسێکی بێبنەما نییە، بە درێژایی مێژووی سەردەمی عێراق، حکومەتە ناوەندییەکان لەکاتی لاوازبوونیاندا دۆستانە مامەڵەیان لەگەڵ کوردداا کردووە، بەڵام کاتێک هێزو توانایان پەیداکردووەتەوە، ئەوا هێزو توانا سەربازییەکانیان لەدژی گەلی کورد بەکارهێناوە. نوری مالیکی سەر بە حیزبی دەعـــوەیە، کە حیزبێکی عەرەبخوازو ئیسلامخوازە، بۆیە ئـــەگـــەری ئـــەوە لەئارادایە، کە مل نەدات بۆ داواکارییو خواستەکانی گروپە عیلمانییە کوردەکان، لەگەڵ ئەوەشدا کوردەکان دەبێت ڕەچاوی ئەوە بکەن، کەوا لە ٢٠٠٣ەوە، گروپە ئیسلامییە شیعەکان و پارتە سیاسییە دەسەڵاتدارە کوردییەکانیش هاوبەشن لە حکومەتی عێراقیدا. بەکارهێنانی دەزگا ڕاگەیاندنەکانی سەر بە حیزبە دەسەڵاتدارەکان بۆ جەختکردنەوە لەسەر هەرەشەو مەترسییەکانی مالیکی، ڕەنگێیت بێبێت مایەی نانەوەی ترسو دڵەڕاوکێ لەنێو خەڵکیدا، کە وایان لێبکات دەنگ بە هەمان ئەو پارتە سیاسیانە بدەنەوە، کە دەسەڵاتیان بەدەستەوەیە. ئەو پێگە جەماوەرییەشی کەوا مالیکی لەو دواییانەدا بەدەستی هێنا، نابێت بێبێت مایەی نیگەرانیی کوردەکان، بەتایبەتیش کە ئەڕێی بەرەنگاربوونەوەو لەناوبردنی میلیشا ناپاساییەکان، گێـــڕانـــەوەی سەقامگیریی، دابینکردنی خزمەتگوزاریو بەڕێوەبردنێـــکـــی ســـەرکـــەوتـــوانـــەی هەڵبژاردنی ئەنجومەنەکانی پارێزگاکان بەدەستی هێناوە، تا بێتو دەسەڵاتی سیاسیش لە بەغدا بەپێی دەستور حوکم بکات، ئەوا پێویست بە هەبوونی مەترسی ناکات لە کوردستان، تەنها وریابوون پێویستە.

دەبێت کوردستان پەند لە مێژوو وەربـــگـــرێـــت بـــەوەی کـــە کۆمەڵگای نێودەوڵەتی تەنها پشتیوانی لەو گەلو نەتەوانە دەکـــاتو ڕێزیان لێدەگرێت کە بەرگریی لە بەرژەوەندییەکانیانو بەهاکانیان دەکەن لە چوارچێوەی یاسادا. دوای داواکاریی ئەو دواییەی کوردەکان لە ئەمریکا بۆ فشار خستنە سەر حکومەتی مالیکی، وتەبێژ بـــەناوی وەزارەتـــی دەرەوەی ئەمریکا (ڕۆیەرت ود)، لە ١٤ی شوبات، بە ئەسیۆشیەتید پریسی وت: «هاوڵاتییە عێراقییەکان دەبێت متمانە بە سیستمی دیموکراسی لە وڵاتەکەیان بکەنو پشتی پێببەستن، تا بتوانن دور لە جیاوازییەکانیان بەیەکەوە کاربکەن، نەک پشت بە ئەمریکا ببەستن»، ئەوە پەیامێکی ڕوونو ئاشکرایە بۆ حکومەتی هەرێمی کوردستان، بۆ ئەوەی لە چوارچێوەی دەستوردا بجوڵێتەوە، نـــەوەک لەسەر بنەمای هەڕەشەکردنو دەستێوەردانەوە.

لـــــەمـــــیـــــانـــــەی پـــــەرەســـــەنـــــدنـــــی دیموکراسیەتەوە، پارتە سیاسییەکان گەلێکجار تەکنیکو شێوازی جیاواز بەکاردەهێنن بۆ بەدەستهێنانو مانەوەیان لە دەســـەڵاتـــدا، بۆیە دەبـــێـــت خەڵکی کوردستان ئەوانە هەڵبژێرن، کە خزمەتیان دەکـــەنو بەرگریی لە بەرژەوەندییە نەتەوایەتییەکانیان دەکەن.

*** تایبەت بۆ ڕۆژنامە**
وەرگێڕانی: ئەیاد خالد